

Con đường xâm nhập: Trung Quốc đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng ở ASEAN và các nơi khác

BẢN TÓM LƯỢC 4 – Các quỹ đầu tư của Trung Quốc hoạt động ở ASEAN

Các quỹ đầu tư do nhà nước hỗ trợ là một nguồn tài chính quan trọng đối với đầu tư của Trung Quốc ở nước ngoài. Có nhiều quỹ đang hoạt động trên thế giới, bao gồm châu Phi, châu Mỹ La-tinh, Nga và châu Á; các quỹ thường có khoản đầu tư từ ngân hàng Phát triển Trung Quốc, Eximbank Trung Quốc và/ hoặc các thực thể được nhà nước hậu thuẫn. Hai trong số các quỹ đầu tư tương tự hoạt động ở ASEAN là Quỹ Đầu tư Cơ sở Hạ tầng Trung Quốc-ASEAN và Quỹ Con đường Tơ lụa mới được thành lập, cả hai quỹ này đều có kế hoạch mở rộng hoạt động trong những năm tới.

Quỹ Con đường Tơ lụa

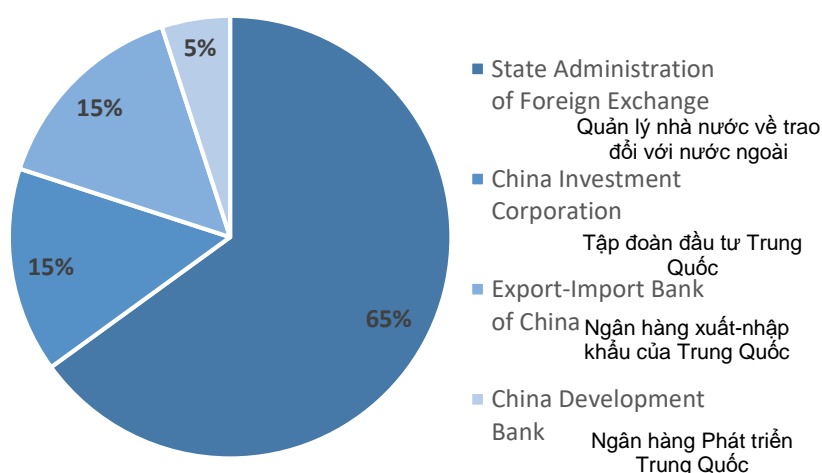
Quỹ Con đường Tơ lụa với 40 tỉ đô-la được thành lập tháng 12/2014, có mục tiêu thúc đẩy “Trung Quốc và các nước, các khu vực tham gia vào sáng kiến Vành đai và Con đường cùng phát triển và thịnh vượng.”¹ Quỹ Con đường Tơ lụa tập trung vào 4 lĩnh vực lớn:

- Cơ sở hạ tầng;
- Phát triển tài nguyên và năng lượng;
- Năng lực hợp tác công nghiệp; và
- Hợp tác tài chính.²

Quỹ này vận hành cùng với các doanh nghiệp, các định chế tài chính Trung Quốc và quốc tế, chủ yếu thông qua đầu tư mua vốn sở hữu, nhưng cũng cho vay và lập các quỹ mới hợp tác với các tổ chức Trung Quốc và quốc tế.³ Quỹ Con đường Tơ lụa tập trung vào “các dự án phát triển cơ sở hạ tầng chủ chốt và các dự án cải thiện kết nối trong khu vực.”⁴ Các quan chức cao cấp Trung Quốc đã tuyên bố: quỹ này sẽ hoạt động tương tự một như quỹ cổ phần tư nhân mặc dù nó sẽ đầu tư lâu dài hơn.

Quỹ này hướng tới con số 40 tỉ đô-la trong khi nó được thành lập với số vốn ban đầu là 10 tỉ đô-la, mà phần lớn nguồn vốn là dự trữ ngoại tệ của Trung Quốc.⁵ Hiện nay các cơ quan gắn kết với nhà nước Trung Quốc hoặc do nhà nước kiểm soát hỗ trợ Quỹ Con đường Tơ lụa. Tuy vậy, quỹ này nhấn mạnh việc vận hành theo quy luật thị trường và hướng tới bảo đảm “thu nhập hợp lý” khi đầu tư.⁶ Quỹ có một ban giám đốc và ban kiểm soát, cả hai ban đều do các quan chức cao cấp từ các bộ ngành và các viện nhà nước Trung Quốc, cũng như Ngân hàng Nhân dân Trung Quốc, Ngân hàng Phát triển Trung Quốc, Eximbank Trung Quốc và Tập đoàn Đầu tư Trung Quốc chi phối.⁷

Nguồn vốn đóng góp ban đầu vào Quỹ Con đường Tơ lụa (tổng số 10 tỉ đô-la)

Dự án đầu tiên của quỹ này là đập thủy điện Karot ở Pakistan. Đến nay quỹ đã ký biên bản ghi nhớ với các ngân hàng và các quỹ quốc doanh ở nhiều nước, có nhiều cổ phiếu ở nhiều

công ty, và hỗ trợ các công ty quốc doanh Trung Quốc niêm yết trên thị trường chứng khoán Hồng Kông.⁸

Chuẩn mực xã hội và môi trường của Quỹ Con đường Tơ lụa

Quỹ Con đường Tơ lụa xác nhận triết lý “cởi mở, có sự tham gia và cùng có lợi.”⁹ Trong nguyên tắc đầu tư, quỹ này tuyên bố nỗ lực thúc đẩy phát triển bền vững, thân thiện với môi trường,¹⁰ và “tôn trọng các chuẩn mực, các thông lệ quốc tế và tuân thủ luật pháp, các quy định của Trung Quốc và các nước sở tại.”¹¹ Tuy nhiên nó chưa chỉ rõ nếu có thì sẽ áp dụng hệ thống đánh giá môi trường và xã hội hoặc chọn phương thức giải quyết vấn đề nào. Quỹ có một uỷ ban quản lý rủi ro xảy ra trước và sau khi kết thúc đầu tư,¹² nhưng không xác định rõ cơ quan này được xem xét mức độ rủi ro xã hội và môi trường đến đâu khi đánh giá tiềm năng đầu tư. Không có cơ chế khiếu kiện để người dân phản ánh vấn đề khi họ thấy đã bị các dự án có liên quan đến Quỹ Con đường Tơ lụa tác động tiêu cực.

Quỹ Con đường Tơ lụa lập trang tin tiếng Hoa và tiếng Anh vào tháng 11/2015. Các thông tin có trên trang tin còn sơ khai, và mặc dù phần điểm tin cập nhật hoạt động của quỹ, nhưng lại không có bản kê chi tiết các khoản đầu tư. Mặc dù còn hạn chế việc chi tiết hoá dự án, nhưng trang tin này vẫn còn đầy đủ hơn tất cả các trang tin của các quỹ đầu tư khác do nhà nước Trung Quốc bảo trợ. Quỹ này vẫn chưa cho biết chính sách minh bạch hoá thông tin, và không có cơ chế chính thức để mọi người có thể yêu cầu tiếp cận thông tin dự án.

Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN

Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN được nhà nước phê chuẩn vào năm 2013 và hoạt động dưới sự chỉ đạo của Quốc vụ viện Trung Quốc.¹³ Sứ mệnh của quỹ là tối đa hoá nguồn thu cho nhà đầu tư và tăng cường hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc để phát triển cùng có lợi.¹⁴ Các lĩnh vực trọng tâm của quỹ gồm:

- Cơ sở hạ tầng (gồm đường, đường sắt, viễn thông, dầu khí và đường dẫn khí đốt);
- Năng lượng (gồm năng lượng thông thường và năng lượng tái tạo), và;
- Tài nguyên thiên nhiên (gồm kim loại công nghiệp, kim loại quý và nông-công nghiệp).¹⁵

Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN được thành lập với số vốn ban đầu là 1 tỉ đô-la nhưng có hướng tăng lên 10 tỉ đô-la. Ngân hàng Eximbank Trung Quốc dẫn dắt việc lập quỹ và là nhà bảo trợ chính, đóng góp 300 triệu đô-la vào số vốn ban đầu. Tập đoàn Tài chính Quốc tế của Ngân hàng Thế giới có cổ phần trong quỹ này và đóng góp 100 triệu đô-la (tương đương 10%) trong giai đoạn đầu tư đầu tiên.¹⁶ Nhiều tổ chức khác, trong đó có Tập đoàn Đầu tư Trung Quốc và Ngân hàng Trung Quốc có vốn và vai trò quản lý trong quỹ.¹⁷ Mức đầu tư phổ biến của quỹ là từ 50 đến 100 triệu đô-la, và chủ yếu là đầu tư mua vốn sở hữu.¹⁸ Trong giai đoạn đầu, quỹ này đầu tư vào 11 dự án.¹⁹ Có các dự án sau:

- Viễn thông ở Cam-pu-chia;
- Đầu tư cảng ở Thái Lan;
- Khai thác mỏ Potash ở Lào;
- Khai thác mỏ sắt ở Malaysia;
- Giao thông ở Philippines;
- Luyện kim ở Indonesia; và
- Xuất khẩu xi-măng từ Trung Quốc.

Giai đoạn đầu tư thứ hai sẽ diễn ra trong vòng hai năm tới, và Trung Quốc tìm cách tăng thêm 3 tỉ đô-la nữa.²⁰ Trong vùng ASEAN, quỹ sẽ tập trung đầu tư vào vùng lục địa Đông Nam Á và Indonesia trong tương lai.²¹

Các chuẩn mực xã hội và môi trường của Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN

Giống như các quỹ đầu tư khác, Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN xác nhận có “các giá trị cốt lõi” định hướng đầu tư. Các giá trị được công bố đó gồm trách nhiệm xã hội và phát triển bền vững.²² Quỹ này xác định “chuyên tâm đầu tư bền vững không chỉ giúp công ty tiếp nhận đầu tư tăng trưởng nguồn vốn mà còn có giá trị đáng kể cho cộng đồng.”²³ Tuy vậy, như trình bày ở trên, quỹ này đang nhắm tới các lĩnh vực có rủi ro rất cao, gồm khai khoáng, năng lượng và nông-công nghiệp. Vì tính chất rủi ro cao của các khoản đầu tư, nên các chính sách môi trường và xã hội thích hợp là vấn đề hệ trọng.

Nhằm bảo toàn vốn đầu tư của các Tập đoàn Tài chính Quốc tế, yêu cầu đặt ra đối với quỹ này là phải có hệ thống quản lý xã hội và môi trường và cam kết bảo đảm các Chuẩn mực Thị hành của Tập đoàn Tài chính Quốc tế được áp dụng vào các khoản đầu tư.²⁴ Một trong các mục tiêu công bố khi Tập đoàn Tài chính Quốc tế tham gia là phải yêu cầu quỹ thực hiện Nguyên tắc Xích đạo (Equator Principles, thể hiện được các Chuẩn mực Thị hành).²⁵

Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN cho rằng quỹ này đã thành lập một hệ thống quản lý xã hội và môi trường toàn diện, và rằng hệ thống này là quy trình đánh giá và lựa chọn các cơ hội đầu tư của nhóm đầu tư.²⁶ Trong tháng 7/2014, quỹ này ban hành *Bản hướng dẫn Bảo vệ Môi trường và Trách nhiệm Xã hội khi Đầu tư ở Khu vực ASEAN*. Tất cả các công ty và các dự án nhận vốn từ quỹ này phải “chấp nhận và thực hiện” bản hướng dẫn này.²⁷

Hướng dẫn về môi trường và xã hội của quỹ này còn sơ sài, với văn bản 15 trang, trong đó có nội dung cơ bản các nguyên tắc và thủ tục đầu tư, các chuẩn mực vận hành, đánh giá và tiến hành theo dõi, và quản lý sau đầu tư. Mặc dù nội dung tổng thể của bản hướng dẫn còn ở cấp độ sơ đẳng, văn bản này có phần phụ lục xác nhận rằng: “[quỹ này] chấp thuận Các Chuẩn mực Thị hành về Tính Bền vững Xã hội và Môi trường do Tập đoàn Tài chính Quốc tế (IFC) của Ngân hàng Thế giới ban hành để quản lý và hỗ trợ các công ty liên quan có được hoạt động tốt nhất.”²⁸

Việc chấp thuận và công bố bản hướng dẫn của quỹ là một bước tiến trong quản trị môi trường và xã hội mà chưa có quỹ nào do Trung Quốc dẫn dắt làm được cho đến ngày nay. Tuy nhiên, vẫn còn quá ít thông tin chi tiết về từng dự án cụ thể, và chưa hề có văn bản chỉ rõ việc xem xét hoặc đánh giá các khoản đầu tư cụ thể nào được xuất bản. Do vậy, hiệu quả của hệ thống quản lý xã hội và môi trường vẫn còn là vấn đề bỏ ngỏ, vấn đề này cũng tương tự như việc xác định mức độ thận trọng bảo đảm Các Chuẩn mực Thị hành được thực hiện trong các dự án đầu tư của quỹ.

Đây là bản tóm lược Báo cáo của Inclusive Development International với tựa đề [Con đường xâm nhập: Trung Quốc đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng ở ASEAN và các nơi khác](#). Việc nghiên cứu và phát triển xuất bản phẩm này được hỗ trợ bởi: Heinrich-Böll-Stiftung vùng Đông Nam Á, Tổ chức McKnight và Tổ chức Wheeler Trái đất

Xuất bản phẩm này được cấp giấy phép bởi Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License BY-NC-SA

- ¹ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Về chúng tôi*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23775/23767/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ² *Đã dẫn*.
- ³ *Đã dẫn*.
- ⁴ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Các điều khoản đồng thuận*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23786/23796/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ⁵ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Về chúng tôi*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23775/23767/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ⁶ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Về chúng tôi*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23775/23767/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ⁷ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Quản trị tập đoàn*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23786/23794/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ⁸ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Cung cấp thông tin báo chí*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23809/23812/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ⁹ *Đã dẫn*.
- ¹⁰ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Các Nguyên tắc Đầu tư*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23798/23768/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹¹ Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Phạm vi Đầu tư*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23798/23805/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹² Quỹ Con đường Tơ lụa (không ghi ngày), *Quản lý Rủi ro*. <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23798/23807/index.html> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹³ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Về CAF: Giới thiệu*. <http://www.china-asean-fund.com/about-caf.php?slider1=2> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁴ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Về CAF: Sứ mệnh và Tầm nhìn*. <http://www.china-asean-fund.com/about-caf.php?slider1=1> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁵ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Đầu tư: Các vùng Trọng điểm*. <http://www.china-asean-fund.com/investment.php?slider1=2> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁶ Tập đoàn Tài chính Quốc tế (25/1/2010), *Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN: Tóm tắt dự án đầu tư*. <http://ifcext.ifc.org/ifcext/spiwebsite1.nsf/0/EA30D66D3BCEE0F9852576BA000E3309> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁷ Li, Y. (30/6/2014), *Quỹ đầu tư Trung Quốc hướng tới phát triển thịnh vượng, ổn định ở châu Á*, Tạp chí Châu Á Nikkei. <http://asia.nikkei.com/Business/Executive-Lounge/Chinese-investment-fund-aims-to-spread-wealth-sustainability-in-Asean> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁸ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Đầu tư: Tiếp cận đầu tư*. <http://www.china-asean-fund.com/investment.php?slider1=1> (truy cập tháng 5/2016).
- ¹⁹ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Cung cấp thông tin báo chí*. <http://www.china-asean-fund.com/news.php?slider1=1> (truy cập tháng 11/2015).
- ²⁰ Li, K (13/11/2015), *Phát biểu của Thủ tướng Quốc Vụ Viện nước Cộng Hòa Nhân Dân Trung Hoa Lý Khắc Cường tại kỳ họp thứ 17 Hội nghị cấp cao ASEAN-Trung Quốc, Bộ ngoại giao Trung Quốc*. http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1212266.shtml (truy cập tháng 5/2016).
- ²¹ Jiang, X. (26/1/2015), *Tài trợ tăng cường quan hệ kinh tế với ASEAN*, Trung Quốc Nhật báo USA. http://usa.chinadaily.com.cn/epaper/2015-01/26/content_19409699.htm (truy cập tháng 5/2016).
- ²² Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Về CAF: Sứ mệnh & Tầm nhìn*. <http://www.china-asean-fund.com/about-caf.php?slider1=1> (truy cập tháng 5/2016).
- ²³ *Đã dẫn*.
- ²⁴ Tập đoàn Tài chính Quốc tế (25/1/2010), *Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN: Tóm tắt dự án đầu tư*. <http://ifcext.ifc.org/ifcext/spiwebsite1.nsf/0/EA30D66D3BCEE0F9852576BA000E3309> (truy cập tháng 5/2016).
- ²⁵ *Đã dẫn*.
- ²⁶ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (không ghi ngày), *Đầu tư có trách nhiệm*. <http://www.china-asean-fund.com/responsible-investing.php> (truy cập tháng 5/2016).
- ²⁷ Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (5/7/2014), *CAF và Trung tâm ASEAN-Trung Quốc cùng ban hành Bản Hướng dẫn Bảo vệ Môi trường và Trách nhiệm Xã hội đối với việc đầu tư ở khu vực ASEAN*. <http://www.china-asean-fund.com/news-detail.php?id=20> (truy cập tháng 5/2016).
- ²⁸ Trung tâm ASEAN-Trung Quốc & Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc-ASEAN (2014), *Bản Hướng dẫn Bảo vệ Môi trường và Trách nhiệm Xã hội đối với việc đầu tư ở khu vực ASEAN*, phụ lục C. http://www.china-asean-fund.com/files/publication/20140709150739_166.pdf (truy cập tháng 5/2016).